

 dos. Zaur Məmmədov
"20" may 2026-cı il

Fənn sillabusu

İxtisas: 6008008 – "Turizm işinin təşkili"

Fakültə: "İqtisadiyyat və idarəetmə"

Kafedra: "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə"

I.Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: "Turizmin iqtisadiyyatı" tədris proqramı və tədris planı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus kafedranın 20. 05. 2026-cı il 09 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir.

Fənnin kodu: IPFS-B06

Tədris ili: II (2026-2027). Semestr: III

Tədris yükü cəmi: Ümumi: 40 saat. Auditoriya yükü 14 saat-(10 saat müəhazirə, 4 saat məşğələ)

Təhsilalma forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan

AKTS üzrə kredit: 4

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi:

1. Zamanov Fizuli Mirzəmməd oğlu i.ü.f.d., dos.

2. Bayramov Maarif Arif oğlu, müəllim

Kafedranın hüquqi ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küç., 170-a

Məsləhət saati: II-V günlər: saat 12⁰⁰-13⁰⁰, V gün 9⁰⁰ - 13⁰⁰

E-mail ünvanı: fizuliz@list.ru, bayramovmaarif61@mail.ru

III. Təvsiyyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas

1. "Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış." İnkişaf konsepsiyası. Bakı-2012, 39 səh
 2. "Azərbaycan Respublikasında 2016-2020-ci illərdə turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramı. 2016
 3. Əli Cabbarov. "Turizmin iqtisadi əsasları". Bakı-2015, 267 səh.
 4. Əli Əlirzayev. "Turizmin iqtisadiyyatı və idarə edilməsi". Bakı-2011, 493 səh.
 5. Ə.Q.Əlirzayev, E.Ə.Əlirzayev "Azərbaycanın sosial-iqtisadi problemləri, konseptual yanaşma, maliyyə-büdcə və sahələrarası proqnozlaşdırma mexanizmləri". Bakı-2012, 583 səh.
 6. Turizmin əsasları: dərslik / müəllif kollektivi; dosent B.Ə.Bilalov və dos.Ç.G.Gülaliyevin redaktəsi ilə. Bakı, "QHT Nəşriyyatı", 2015. 496 s.
 8. Turizmin davamlı inkişafı yerli planlaşdırma üzrə vəsait. Bakı, 2012. 59 səh.
 9. Turizmin Qlobal etik məəcəsi. Ümumdünya Turizm Təşkilatı. 1999, 6 səh
- Əlavə**
10. Sabir Rəhimov. Turizm-ekskursiya işinin təşkili. Bakı-2004, 310 səh.

11.V.I.Yaroçkin, Y.V.Buzanova "Biznesin və sahibkarlığın təhlükəsizliyinin əsasları". Bakı-2008, 174 səh.

12."Yaşıl inkişaf: enerji səmərəliliyi və alternativ mənbələr". Müəlliflər qrupu. Bakı-2014, 143 s.

13.Yaroçkin V.I., Buzanova Y.V. Biznesin və sahibkarlığın əsasları. Rus dilindən tərcümə. Bakı-«İqtisad Universiteti»- 2008, 174 səh. (Təhlükəsizlik texnologiyaları).

14.Kadir İOztaw, Turizm Ekonomisi: Genel Turizm Bilgileri, Nobel Nəşriyyatı, Ankara, 2002.

15.Mithat Zeki Dinçer, Turizm Ekonomisi Ders Nottarı, İstanbul Universitesi İktisat Fakültesi, 2001.

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizit: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri: Turizmin iqtisadiyyatı təhlil, tədqiqat, konseptual inkişaf istiqamətləri, iqtisadi sürətlənmə və iqtisadi artım, sosial tələbatların artması kontekstində həll olunur. Turizmin inkişafı geniş müzakirə predmeti olsada onun sahə, ərazi, funksional menecment baxı-mından idarəedilməsi bir sıra makroiqtisadi problemlər və çevik idarəetmə proqramları əsasında mümkündür. Turizmin iqtisadiyyatı fənninin tədrisində turizmin sosial-iqtisadi sahədə rolu, onun sahə və ərazilərin inkişaf obyektı kimi tədqiqinin və proqnozlaşdırılmasının nəticələri açıqlanır. Turizmin iqtisadi və sosial əhəmiyyəti onun perspektiv inkişafı üçün mövcud potensial təhlil olunur, turizmin formalaşması və inkişafı ilə əlaqədar əsas problemlər və onların aradan qaldırılması yolları əsaslandırılır.

Tədris zamanı əsas prinsip turizm müəssisələrində xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsində məqsəd və vəzifələr, həmçinin turməhsulun rəqabətqabiliyyətinin yüksəldilməsinə kömək edən keyfiyyətin daha effektiv işçi modellərinin araşdırılmasıdır. Rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsinin daha effektiv yolu turistlərin dəyişən tələbatlarının minimum xərclərlə ödənilməsindən asılı olaraq turməhsulun keyfiyyətini operativ idarəetmə bacarığıdır. Uğurlu biznes hazırda mənfəət turməhsulun layihələndirilməsi və istehsalına çəkilən minimum xərclərlə onun keyfiyyətinin düzgün idarə edilməsinin nəticəsidir. Burada bazar turizm sahəsində əlverişli sahibkarlıq mühitinin formalaşdırılması, əlaqələrin yaradılması və s. məqsədi ilə biznesin ayrı-ayrı formaları arasında üzvi vəhdət, məntiqi ardıcılıq nəzərə alınmışdır.

Tələbələrə turizmin iqtisadi inkişaf göstəricilərini müəyyən edil-məsi, və bu sahənin perspektiv inkişafını təmin edilməsi, cəmiyyətin sosial-iqtisadi həyatında turizmin rolunun qiymətləndirilməsi, makro və mikro səviyyədə turizm firmalarının idarə edilməsi və onun təşkilati-iqtisadi əsasları haqqında biliklər verməkdən ibarətdir.

VII. Davamiyyətə qoyulan tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz və onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar, məşğələ və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

Qiymətləndirmə meyarları aşağıdakılardan ibarətdir:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərinədən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı **17 bal**dan az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan gösrəriciləri semestr dövründə tədris fəaliyyəti nəticəsində toplandıqı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülür.

X.Təqvim planı:Mühazirə 10 saat, məşğələ 4 saat,Cəmi 14 saat.

№	Mövzuların adı	Mühazirə		Seminar	
		saat	tarix	saat	tarix
1.	Mövzu 1. Turizm fəaliyyətinin iqtisadi əsasları. Turizm bazarı. Turizm sənayesi Plan: 1. Turizmin iqtisadiyyatı və idarə olunmasının sosial-iqti-sadi mahiyyəti 2. Turizmin formaları və onların xarakterik cəhətləri 3. Turizmin inkişafının iqtisadi göstəricilər sistemi və iqtisadi səmərəliliyi 4. Turizmin iqtisadi inkişafda rolu 5. Turizm bazarı, onun iqtisadi təbiəti və funksiyaları 6. Turizm bazarının seqmentləşdirilməsi meyarları 7. Turizm bazarının fəaliyyət mexaznizmi 8. Turizm bazarının formalaşmasında sahibkarlıq fəaliyyə-tinin əsas xüsusiyyətləri 9. Turizm sənayesi və onun tərkib elementləri 10. Turizmin maddi-texniki bazası 11. Turizm müəssisələrinin təsnifatı və onların səciyyəvi xüsusiyyətləri 12. Turizmdə iş quvvəsi və ondan istifadəin iqtisadi səmərəliliyi	2		2	

	Mənbə: 1,3,4,5,6				
2.	Mövzu 2. Turizmin idarə edilməsi və iqtisadi fəaliyyət mexanizmi. Turizm potensialı və onun qiymətləndirilməsi Turizm sferasında məhsulun maya dəyəri Plan: 1. Turizm və turizm məhsulunun idarə olunması 2. Turizmin idarə edilməsində istifadə edilən modellər 3. Turizmdə maliyyə münasibətləri və onun təşkili mexa-nizmi 4. Turizm fəaliyyətində vergi siyasəti 5. Turizmdə sığorta və onun təşkili xüsusiyyətləri 6. Turizm fəaliyyətinin normativ-hüquqi bazası 7. Turizm potensialının iqtisadi mənbələri və onun qiymət-ləndirilməsi 8. Turizmdə mənfəət və onun bölgüsü 9. Turizmdə mənfəətin formalaşması mərhələləri və mənfəətin yüksəldilməsi istiqamətləri 10. Turizmdə fondlar və resurslar 11. Turizmdə kadr potensialı 12. Turizmin regional potensialı 13. Turizmdə qiymət və qiymətləndirmə 14. Turizm fəaliyyətinin xərc strukturu 15. Turuzim məhsulunun maya dəyəri 16. Turizm məhsulunun qiyməti Mənbə:2,3,4,5,6	2			
3.	Mövzu 3. Turizm sferasında əmək haqqı sistemi, əməyin təşkili və idarə olunması. Turizmdə dövriyyə vəsaitləri. Turizmdə investisiya siyasəti Plan: 1. Turizmdə əməyin xarakteri və əmək bölgüsü 2. Turizm işçilərinin əmək haqqlı sistemi və onun formaları 3. Turizmdə əməyin planlaşdırılması və idarə olunması 4. Turizmdə əməyin təşkilinin diferensasiyası 5. Turizmdə dövriyyə vəsaitlərinin iqtisadi mahiyyəti və onlardan istifadə istiqamətləri 6. Turizm resursları və onların dövriyyə sürəti 7. Turizmdə kapital və kapital axınının sürətləndirilməsi yolları 8. Turizmin xüsusi vəsaitləri və onların əmələ gəlmə mənbələri 9. Turizm fəaliyyətinin təhlili xüsusiyyətləri 10. İnvestisiya və turizmdə ondan istifadə xüsusiyyətləri	2		2	

	11. Turizmde investisiyaların formalaşması mənbələri və istifadə istiqamətləri 12. Investisiyaların iqtisadi səmərəliliyi 13. Investisiyaların idarə edilməsi Mənbə:3,4,5,6				
4.	Mövzu 4. Regional turizmin planlaşdırılması və idarə olunması. Turizmin bazar tipli modelləri. Regionlarda turizmin inkişafının dövlət siya-səti və dövlət tənzimlənməsi Plan: 1. Planlaşdırma, turizmde onun yeri və əsas formaları 2. Regional turizmin strateji planlaşdırılması 3. Turizmin biznes planlaşdırılması 4. Turizm idarəciliyinin xüsusiyyətləri 5. Turizmde sahibkarlığın formaları 6. Turizmin inkişafında dövlət və yerli idarəetmənin təkmil-ləşdirilməsi 7. Turizmin interqrasıya amili və beynəlxalq əlaqələrin təşkilində rolu 8. Turizm modeli və onun əsad formaları 9. Turizmin inkişaf modelləri 10. Turizmin kənd təsərrüfatının inkişafında sosial-iqtisadi amil kimi qiymətləndirilməsi 11. Beynəlxalq turizmin inkişaf istiqamətləri 12. Regional turizmin təşkili və idarə edilməsi xüsusiyyətləri 13. Regionların sosial-iqtisadi inkişaf proqramında turizmin yeri və rolu 14. Regional turizmin inkişafının prioritet istiqamətləri 15. Regionlarda turizmə dövlətin himayecilik siyasəti Mənbə:1,2,3,4,6	2			
5.	Mövzu 5. Kəndin sosial-iqtisadi potensialının turizmin inkişafına cəlb edilməsi mexanizmi. Azərbaycanda turizmin inkişafının sosial-iqtisadi aspektləri Plan: 1. Kənd təsərrüfatının turizm dövriyyəsində rolu və onun qiymətləndirilməsi 2. Kəndin sosial inkişafının turizmlə qarşılıqlı əlaqəsi 3. Kənd təsərrüfatı istehsalı və onun məhsulunun turizm dövriyyəsinə cəlb edilməsi 4. Ev təsərrüfatı və onun potensialından turizmde istifadə 5. Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında turizmin yeri və rolu 6. Azərbaycanda turizmin mövcud vəziyyəti və inkişaf dına-mikası 7. Azərbaycanda regional turizm sahibkarkığının təşkil xüsu-siyyətləri 8. Azərbaycanda turizmin inkişaf istiqamətləri 9. Dövlətin turizm siyasəti Mənbə:3,4,8,9	2			

Cəmi:	10	4
-------	----	---

XI. Fənn üzrə tələblər: "Turizmin iqtisadiyyatı" fənnini öyrənməklə tələbələr tədqiqat işlərinin mahiyyəti və xarakteri dərk edir, buraxılış işi və digər tədqiqatların aparılması daha da asanlaşır.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- müəhazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr, debatlar,
- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş);

XIII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Turizm iqtisadiyyatının əsas anlayışlarını, prinsiplərini və iqtisadi mexanizmlərini izah edir.
- Turizm sektorunun ölkə iqtisadiyyatına təsirini təhlil edir və qiymətləndirir.
- Turizm bazarında tələb və təklif amillərini müəyyən edir və onların qarşılıqlı təsirini şərh edir.
- Turizm müəssisələrinin iqtisadi fəaliyyət göstəricilərini hesablayır və nəticələri təhlil edir.
- Turizm sahəsində investisiya, qiymətkoyma və marketinq strategiyalarının iqtisadi əhəmiyyətini izah edir.
- Dayanıqlı turizm prinsiplərini tətbiq etməklə turizm resurslarından səmərəli istifadəyə dair təkliflər hazırlayır.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında rəy və iradları:

XV: Kollokvium sualları:

1. Turizmin iqtisadiyyatı və idarə olunmasının sosial-iqtisadi mahiyyəti
2. Turizmin inkişafının iqtisadi göstəricilər sistemi və iqtisadi səmərəliliyi
3. Turizm bazarı, onun iqtisadi təbiəti və funksiyaları
4. Turizm bazarının segmentləşdirilməsi meyarları
5. Turizm sənayesi və onun tərkib elementləri
6. Turizmdə iş quvvəsi və ondan istifadənin iqtisadi səmərəliliyi
7. Turizmdə maliyyə münasibətləri və onun təşkili mexanizmi
8. Turizm fəaliyyətində vergi siyasəti
9. Turizmdə sığorta və onun təşkili xüsusiyyətləri
10. Turizm fəaliyyətinin normativ-hüquqi bazası

XVI. İmtahan sualları:

1. Turizmin iqtisadiyyatı və idarə olunmasının sosial-iqtisadi mahiyyəti
2. Turizm bazarı, onun iqtisadi təbiəti və funksiyaları
3. Turizm bazarının segmentləşdirilməsi meyarları
4. Turizm bazarının fəaliyyət mexanizmi
5. Turizm sənayesi və onun tərkib elementləri
6. Turizmdə iş quvvəsi və ondan istifadənin iqtisadi səmərəliliyi
7. Turizmdə maliyyə münasibətləri və onun təşkili mexanizmi
8. Turizm fəaliyyətində vergi siyasəti
9. Turizmdə sığorta və onun təşkili xüsusiyyətləri
10. Turizm fəaliyyətinin normativ-hüquqi bazası
11. Turizm potensialının iqtisadi mənbələri və onun qiymətləndirilməsi
12. Turizmdə mənfəət və onun bölgüsü
13. Turizmdə mənfəətin formalaşması mərhələləri və mənfəətin yüksəldilməsi istiqamətləri
14. Turizmdə kadr potensialı

15. Turizm fəaliyyətinin xərc strukturu
16. Turizm məhsulunun maya dəyəri və qiyməti
17. Turizm işçilərinin əmək haqqı sistemi və onun formaları
18. Turizmdə kapital və kapital axınının sürətləndirilməsi yolları
19. Turizmdə investisiyaların formalaşması mənbələri və istifadə istiqamətləri
20. Planlaşdırma, turizmdə onun yeri və əsas formaları
21. Turizmin kənd təsərrüfatının inkişafında sosial-iqtisadi amil kimi qiymətləndirilməsi
22. Regionların sosial-iqtisadi inkişaf proqramında turizmin yeri və rolu
23. Regionlarda turizm dövlətin himayəçilik siyasəti
24. Kənd təsərrüfatının turizm dövrində rolu və onun qiymətləndirilməsi
25. Kəndin sosial inkişafının turizm qarşılıqlı əlaqəsi
26. Kənd təsərrüfatı istehsalı və onun məhsulunun turizm dövrinə cəlb edilməsi
27. Ev təsərrüfatı və onun potensialından turizmdə istifadə
28. Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında turizmin yeri və rolu
29. Azərbaycanda regional turizm sahibkarklığının təşkil xüsusiyyətləri
30. Dövlətin turizm siyasəti

"Turizmin iqtisadiyyatı" fənninin sillabusu 6008007 –"Turizm bələdçiliyi" ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.
Sillabus "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. 20. 05. 2026-cı il protokol 09

Mühazirə müəllimi:

Seminar müəlimi:

Kafedra müdiri v.i.e.:

dos F.M.Zamanov

m.M.A.Bayramov

dos.G.T.Əliyeva